

ANTALFAI MÁRTA

Lelki fejlődésünk dimenziói

„Az égis érő fa” című Benedek Elek mesében

Több tudományág merített már a népmesékből és fedezett fel bennük törvényszerűségeket a maga gyarapodására. Közéjük tartozik a lélektan is.

„Az égis érő fa” típusú mesékben rejtlő, azon sorsfordító fejlődési állomásokra szeretném felhívni a figyelmet, amelyek meghatározóak mindkét nem felnőtte válásának folyamatában. Ezek a mesék az ősi beavatási rítusokat idézik fel, s korunk számára egy különösen figyelemre méltó fejlődési utat tárnak elénk. Ez a mese szimbólumvilágának labirintusában rejtőzik, amit a pszichológia sokféle irányzatán belül az analitikus lélektan segítségével kívánok bemutatni.

Az analitikus pszichológia nem csak az egyén lelki történéseit és személyiségalakulását vizsgálja, hanem az ember-emberiség alkotásait is, amelyeknek meghatározó területe a kultúra és a vallás. A kultúra gyökerei a mítoszok világába nyúlnak vissza, s ebből eredeztethető a mese is. A mesék eszközvilága a szimbólum, amelynek egyik fő sajátossága, hogy jelentése kimeríthetetlen, így megközelítése és értelmezhetősége is. A szimbólum a híd szerepét tölti be a tudat és a tudattalan, az ismerős és az ismeretlen, a külvilág és belső lelki tartományunk között. Mivel a már ismert és a még ismeretlen jelenségek világa folytonosan változik, a szimbólumokban rejtlő üzenet is koronként mindig új és új jelentés hordozójává válik, így nem veszít értékéből és fontosságából. Szinte létszükségletként élednek újjá minden korban – így korunkban is – a sárkányok, tündérek, boszorkányok, varázslók, szörnyecskék, stb. alakjai a sci-fi-ben, és a népszerű fantasztikus történetekben.

Ezért a szimbólumok üzenetének „megfejtésekor” mindig tartsuk szem előtt, hogy annak jelentése nem *ez*, vagy *az*, hanem *ez is*, *az is*. Így tekintünk „Az égis érő fa” című mese elemzése során feltárt jellegzetességekre, lelki törvényszerűségekre is. A mesék végtelenül gazdag szimbólumvilágából és annak jelentésköréből egy fő aspektust emelek ki, egy olyan vonulatot, amely meglátásom szerint lelki fejlődésünk egy szakaszának, az

A Magyar Olvasástársaság 2005-ben felhívással fordult mindazokhoz, akiknek fontos a népmesék fennmaradása és a mesékben élő bölcsesség továbbhagyományozása, hogy csatlakozzon a NÉPMESE NAPJA nevű kezdeményezéshez. Azóta minden év szeptember 30-a ünneppé vált, Benedek Elek születésnapja tiszteletére. Antalfai Márta tanulmánya a budapesti Országos Széchényi Könyvtár rendezvényén hangzott el 2009-ben. A gazdag eseménysorozatról bőséges beszámoló olvasható a www.hunra.hu weboldalon.

ún. átmeneti kornak a mesében húzódó mélylélektani üzenete. A lélektani utalásoknál találkozhatunk a személyiség azon tudattalan rétegeivel is, amelyek ősi mintákat (archetípusokat) őriznek, olyan kollektívan megélt élményeket és kapcsolati mintázatokat, amelyek az emberi faj esetében generációkon keresztül ismétlődnek, akárcsak a szimbólumok. Ugyanakkor megjelenésük során mindig új és új ruhát öltenek. Ilyen ősi mintázatok, jellemző lelki aspektusok és életkorhoz kötődő kapcsolatok a mesék szimbólumvilágában megjelenő nevek (Piroska, Hófehérke, Vörös Vitéz), személyek (tündér, óriás), tárgyak (varázsköpeny, hajsza, síp) és természeti elemek (üveghegy, Óperenciás tenger, élet-halál vize stb.).

A MESE TÍPUSÁRÓL

„Az égisz érő fa”, vagy „Tetejetlen fa” típusú mesék, ill. azok, amelyekben a fa központi motívum, a világ összes népmeséjében megtalálhatók. „Égisz érő” változatuk legősibb meséinkhez tartozik, számszerűségét tekintve a magyar népmesékben fordul elő leggyakrabban. Az ázsiai őshazából hozott önálló mesetéma a világfához és a csillaghithez fűződő mítoszokból keletkezett.

Benedek Elek meséje az apjával szoros érzelmi kötelékben élő királylány történetével indul, aki – apja intelmei ellenére – megfogadja, hogy soha nem hagyja el a szülői házat, nem hagyja el virágoskertjét, s égisz érő fáját: „míg a világ világ lesz, férjhez nem megy, el nem hagyja az ő édes apjaurát. Az öreg király örült is búsult is ezen a beszéden.” – olvashatjuk a mesében.

Am fogadalmát követően a lányt egy fergeteg a fa tetejére ragadja, ahol a sárkány palotájába kerül. A kisgyermekként síró királyt éjszakai álma ébreszti tudatára: kihirdeti ország-világ előtt, hogy annak adja lányát, aki kiszabadítja azt a sárkány fogságából. Egyedül a kiskondásnak, kis Jánosnak sikerül a próbatétel, aki a belső érzéseit és intuícióit megszólaltató kismalacára hallgatva jut fel a fa hetedik ágára. A királylány kiszabadításához meg kell küzdenie a sárkánnyal. Ez csak a sárkány fogságában élő táltos segítségével sikerülhet. A parázsevéstől feltámad a girhes ló energiája, s ötlábú aranyszörű paripa lesz belőle. Ezzel megindul a mesében a Jó és Rossz harca, a sárkány által képviselt romboló és az aranyszörű paripában feltámadó alkotó erők küzdelme. A hét lódarázs elpusztítása vet véget a sárkány erejének. Jánost és a királylányt a táltos repíti vissza a földi világba.

AZ ÉGISZ ERŐ FA SZIMBOLIKÁJA

Az égisz érő fák egy varázslatos, *paradicsomi kert* közepében nőnek, amely a világ közepe, *lelkünk középpontja*. A kert közepére nőtt „égisz érő fa” a világ tengelyének, személyiségünk állandóságának, folytonosságának, s egyben fejlődésének szimbóluma.

Lélektani megközelítésből a fa a személyiség tükörképe, fejlődésének szimbóluma (C. G. Jung). Az égis éró fát „lélekfának” is nevezik a folklórban. Az alvilágban, a tudattalanban, az ősműltban gyökeredzik, törzse a személyes életút, lombkoronája a tudat területét idézi meg. Ágai legtöbbször az ég hét rétegén mennek át. A hős feladata a három, hét, vagy kilenc réteg megmászása, vagy a tetejükre ugratás. Ezek a rétegek a személyiség, ill. tudat fejlődésének lehetséges szintjeire is utalnak.

A lét örök körforgásában a fa az összekötő az anyagi és szellemi minőség, a föld és az ég, a horizontális és a vertikális dimenzió között. Ezért lehet a fa a lelkeket a túlvilágra segítő lélekvezető, illetve az onnan visszatérők kalauza. Ugyanakkor a fa tetején élő királylányhoz vezető út volta képpen egy olyan belső utazás, amely által a hős saját lelki mélységeit ismerheti meg. Mesénk hőse János, a kiskondás, az égis éró fát „ugyanúgy járja be, mint a sámán, aki lépcsőkkel bevagdalt szent fáján egyre feljebb haladva képzeletében az égbe jut” (Berze Nagy, 2004.105. old.), a szellemi, spirituális világba.

A hős személyiségének fejlődéséhez kapcsolódóan a fa, apa és anya szimbólum is, hiszen a fában ősidők óta az anyát és apát tisztelték, így a fa az isteni szülőpár archetípusa. A világfa tetején legtöbbször sas alakjában a főisten, ill. annak árnyékrésze, az alsó és felső világ között közlekedő sárkány található, magában a világfában pedig az anyaistennők laknak. A hős útja ezen szülőarchetípusok között vezet felfelé egy magasabb szinten lévő világba, ahol – a destruktív erőket legyőzve – az aranyszőrű paripában önmagá lényegére lel.

A MESE LÉLEKTANI ÜZENETE

Az égis éró fa típusú mesék a felnőtté váláshoz vezető út próbatételeiről szólnak. A gyermekkort követő, kora serdülőkortól ifjúkorig tartó ún. *átmeneti kor időszakát* érintik. A gyermeki lét és tudatállapot elhagyásával, az „egy életem egy halálom” kockázat vállalásával a hős egy magasabb tudatszintre emelkedik, amit az égis éró fa ágai szimbolizálnak. Az átmeneti korhoz kapcsolódó próbatételek a személyiség mind a négy pszichés funkcióját: a gondolkodó, érzékelő, érző és intuitív funkciót fejlődésre sarkallják. Ezen funkciók és a hozzájuk kapcsolódó képességek kiteljesedésével jelenhet meg az ötödik, a transzcendens funkció, amit a mesében az ötlábúvá átváltozott táltos ló szimbolizál.

A MESE ELEMZÉSE

Meseelemzésekre épülő kutatásaim alapján a lányok lelki fejlődésének útja 4-5 éves kortól kezdődően vertikális, azaz szellemi irányt mutat, a gondolkodó és érző funkció dominanciájával, amit az apával való kapcsolat inspirál. Innen kell a lánynak fiatal felnőtt korára a földi, horizontális dimenzi-

óba átváltani, a női, anyai és feleség szerep felvállalásával. Ehhez érzelmi-
leg el kell szakadni a szülői háztól, le kell válni az apa-archetípusról. A me-
se festői képekkel érzékelteti – virágoskert, a kert kellős közepén álló égig
érő fa –, hogy ez a leválás egy belső érési folyamathoz kötődik. Mind a kert,
mind a fa a lány személyiségébe épült családi fészket idéző érzelmeknek,
szülő-reprezentánsoknak és a gyermeki identitásnak a szimbóluma.

Az ifjúkorba lépő fiatalok leválását nagyban nehezíti a szülők, mesénkben
az apa ambivalens kötődése: *a király örül is, búsul is, hogy vele marad a lánya.*

A királylány lelki fejlődésének elakadását és ennek veszélyét érdekes for-
dulattal érzékelteti a mese. Amint kiejti a száján, hogy soha nem szakad el
a fájától, egy forgószelel (a magyar néphitben a sárkány) elragadja és fölre-
píti a fára a kilencfejű sárkány várába. Ezzel

mintegy teljesül a lány kívánsága. Azaz szemléletes képpel érzékelteti a mese,
hogy ha túl erősen ragaszkodunk vala-
mihez, az végül megszáll bennünket, s
a rabságába kerülünk. *A királylány sa-
ját fantáziájának és álmvilágának lesz
a foglya, ez zárja be az apa szellemét
is szimbolizáló sárkány várába. Is-
merős ez számunkra az életből!*

...az égig érő fát
„lélekfának” is nevezik
a folklórban...

*Paradox módon a lány lelki fejlődése
azzal indul meg a mesében, hogy a ver-
tikális sík mentén még magasabbra kerül:
az égig érő fa tetejére. Más mesékben to-
ronyba zárva várják a királylányok szabadí-
tójukat. Ezek a jelenetek a női beavatás ősi rítu-
sát idézik meg: a serdülő lányoknak lelki magányba zárkozva, befelé for-
dulva, önmagukba mélyedve kell megküzdeni azon érzelmeikkel és indu-
lataikkal, amelyek a gyermeki identitás szülői házába húznák őket vissza.
Ezeket az égig érő fán raboskodó, vagy a toronyban ülő lányokat, akik a
realitástól érzelmileg eltávolodva, szinte szellemi megszállottságban él-
nek, lelkük sárkányának (a szülő-archetípusoknak) a foglyaként, csak egy
olyan hős szabadíthatja ki és hozhatja le a földi világba, aki képes meg-
tenni értük saját lélekfáján is az égi utazást.*

Az öreg királyt saját álma ébreszti fel! Figyelmezteti, hogy ha nem cselek-
szik, a sárkány feleségül veszi a lányát. Az álomban, sárkány képében ma-
ga az apa jelenik meg, mint lelki vőlegény. Az elsárkányosodott lelki vő-
legény ereje óriási, sok nő és feleség egy életen át magában hordozza. A
lelki vőlegény, mint elérhetetlen ideál, ősképp, fogságban tartja őket, s emi-
att utasítják el aztán kérőiket, vagy veszítik el a férjüket.

Az apa görcsös ragaszkodása lányához csak álmában jelenik meg, ami

az apa fejletlen, gyermeki szinten megrekedt – vagy öreg korára oda viszatér – érzelmeiről tanúskodik. Az álmában sárkányos erővel bíró apa ugyanakkor nappal úgy sír, mint egy „kicsi gyermek” – olvashatjuk a mesében. Úgy tűnik, hogy libidója, azaz (itt e szót az eredeti, görög értelmében használva) életenergiája megszállta lányát, amely elsárkányosodott érzelmekben ölt testet. Ezek az érzelmek, mint fergeteg ragadják el a lányt a sárkány várába. A lány eltűnése után a királyról kiderül, hogy valójában gyenge, érzelmeiben gyermeteg férfi. Erről a *gyermeki szintről indul el a mesében a férfivá fejlődés útja*: kisasas, kiskondás, emberizink, macskabéka, vagy, ahogy a Királykisasszony is nevezi: kicsi Jánoskaként.

Az elsárkányosodott lelki vőlegényről, mint apa-archetípusról történő leválást a mese férfinőse, a kiskondás segíti, aki már a történet elején egyenest azzal áll a király elé, hogy: „egy életem egy halálom”. „Az égig érő fa” típusú mesék azon változataiban, ahol a hős nem teszi kockára az életét, nem küzd meg a Sárkánnyal, csak a fát mássza meg, a megszerzett királykisasszonyt, mint feleséget, el is veszíti: a Sárkány visszarabolja. A lány az apa-archetípus – azaz a lelkében élő apakép – fogságában él tovább. Ezekben a meseváltozatokban a hősnek számos próbát kell kiállnia. A Sárkány legyőzése előtt még meg kell küzdenie az anya ősképét és őseréjét szimbolizáló vasorrú banyával is.

A mi mesénkben a király először kineveti a kiskondást, hiszen egy kondás nem lehet méltó a királylány kezére. Vakarcsnak, léhűtőnek tekinti. Ám amikor az kiáll magáért, már Jánosnak nevezi. A kiskondás személye azon képességeinket szimbolizálja, amelyekre nem figyelünk oda, amelyeket elhanyagolunk, de talán éppen ezen elhanyagolt személyiségreszeink és lelki funkcióink hordozzák a kreatív erőket (H. Dieckmann, 1968.) A sok előkelő kérő a már korábban bevált, sablonos, sztereotip megoldásokhoz folyamodik, amelyekkel az új, rendkívüli helyzetben kudarcot is vallanak; hiszen az igazi nehézségek és problémák megoldásához új képességekre, új megoldásokra, és sok kreativitásra van szükség. Erre a királyfiak nem képesek, csak az önmagával, saját ösztönvilágával is összehangban élő, belső hangjára figyelő kondásfiú.

Mesénk kiskondása a király előtt rögvest Jánossá válik, amikor élete árán is vállalja a lány kiszabadítását. Olyan feladatra vállalkozik, amelynek nem tudni a kimenetelét. Csak belső erejére és akaratára támaszkodhat. A férfibeavatási rítusokkal felérő próbatételek sikeres megküzdésével válik felnőtté: képes a kockázatvállalásra, a régi, gyermeki énjének feláldozására, ezzel mintegy a halál és újjászületés rítusának átélésére, s a mese végén már felelősségvállalásra is, a királylányért, azaz feleségéért.

Férfi hősünknel, aki a mese elején a serdülőkorból lép az átmeneti korba, életcél és értékvtás tanúi lehetünk: a földi, anyai kötöttségből, az anyát is szimbolizáló földi kondás-létből, az anyagi értékek világából, 90

fokos fordulatot véve, vállalja a kockázatot: „Szervusz világ” felkiáltással elindul a horizontális térből az „égig érő fa segítségével” a vertikális, szellemi irányba, egy magasabb szintű lét és tudatállapot felé. Ez a tudatállapot-váltás, az „egy életem, egy halálom” kockázatát kívánja meg a hőstől.

A pszichológia a tudat több szintjét ismeri. Feldmár András például a tudatállapotok szivárványáról beszél. Mint tudjuk, a szivárvány hét színből áll. A mesékben szereplő planétaistenek is gyakran heten vannak, s mindegyikhez egy-egy fém is kapcsolódik, megfelelő színnel. A planéták lelki értelemben életminőséget és különböző tudatszinteket is szimbolizálnak. A legmagasabb rendű közöttük az arany, amely a Naphoz kapcsolódik. A

hős a Napot közelíti meg, a Nap tulajdonságainak a hordozójává válik. Benedek Elek meséjében is hét bocskort és hét gúnyát szakít el János, míg a hetedik emeletre ér. Ide feljutva győzi le a sárkány földbe döngölő erejét.

*...hát itt is
éppen olyan világ van,
mint odale!...*

Ám kétszer is el kell búcsúznia Jánosnak a világtól, azaz az életétől, s kétszer kell földadnia régebbi önmagát, mire felér a királylányhoz. A mese központi részét képezi, amikor János felkiált: „Hát itt is éppen olyan világ van, mint odale!” A mesében itt

azzal az ősi mondással találkozhatunk, miszerint a fent és a lent ugyanaz. Ám mégis, egy fejlődési utat követve lép egy magasabb dimenzióba első próbatételei után a kiskondás. *Ugyanaz és mégis más.* A különféle módszerekre épülő önismereti terápiák vagy keleti meditációk esetében is hasonlókat élhetünk át. Mintha csak a megvilágosodás és tudatosodás különböző szintjeihez jutna el az önismeretre vágyó hős.

A férfiaknál ez a *dimenzióváltás, a transzformációhoz kapcsolódó nagy ugrás, 90 fokos fordulatot jelent.* Férfi hősünk a horizontális, földi, anyagi létből „egy életem, egy halálom” elhatározással indul el az apa, a király beleegezésével a vertikális, szellemi irányba.

Ám a kisbojtárnak a felső világban is bizonyítania kell. A *királylány* ugyan szeretettel fogadja, de *kicsi Jánoskámnak nevezi.* A *Sárkány, ugyanúgy, ahogy a király, emberizinknek hívja.* A mesének ez a része árulkodik arról, hogy a Sárkány az öreg király árnyékrésze, amely híven tükrözi az apa szélsőségesen ambivalens érzelmeit. A király személyiségének ez az árnyékrésze igazából nem akar megszabadulni a lányától, ám tudatos része annál inkább, hiszen a lánya már terhére van: *vinné el a sárkány!*

Míg tehát a Sárkány – mint a király árnyékrésze – apaként, a királylány

Rózsási Brigitta (9 éves, Ács) rajza

anyaként viszonyul Jánoshoz, kicsi Jánoskámnak szólítja. Akárcsak a mindennapi terápiák eseteiben, mesebeli hősünknek sem lesz könnyű kitörni a lelkét fogva tartó szülőreprezentánsok hatalmából, nehéz lesz megküzdnie a lélekfáján berendezkedett szülőarchetípusokkal.

A HŐS KAPCSOLATA A TÁLTOSSAL

Az öreg király ereje fogytán, a halálra készül. Még meglévő energiája, az immáron a lányában megjelenő érzelmekben fejeződik ki, amit a sárkány képvisel. Ezt kell Jánosnak meghódítania és elnyernie. A mesében a tudattalan mélyét szimbolizáló erdőben zajlik a küzdelem a Sárkány erejéért. A fiú küzdelme ez az apával, a lelkében élő apaképpel, apa-archetípussal. Ha ezt a küzdelmet egy fiú valamilyen formában nem vállalja fel, nem száll szembe az apjával, s egyben a benne élő apaképpel, akkor nem válik felnőtté. János megszerzi és integrálja személyiségébe a Sárkány erejét, ezáltal érik férfivá, majd egyéniséggé. A Sárkány erejének megszerzése egyben azt is szimbolizálja, hogy el kell hódítani a királylányt „lelki vőlegényétől” (E. Harding, 1943.) A hősnak kell rendelkeznie azzal az érzelmi töltéssel, amely a lányt eddig az apához kötötte.

A sárkány lángot okád, a girhes ló pedig a végét járja, s parazsat, tüzet kér! Mintha elszabadulnának a destruktív erők, a táltos paripa által szimbolizált értékek pedig haldokolnának! Ám János, a hős, visszaállítja az egyensúlyt. Elveszi a sárkány erejét, a parazsat pedig a lónak adja, amely által az erőre kap és aranyszörű paripa lesz belőle. A táltossal együtt a konstruktív, kezelhető energia is életre kel, amely immáron Jánosnak engedelmeskedik, s nem fordítva.

Mi lesz ennek az energiának a sorsa? János szolgálatába kerül, aki így

a férfienergia birtokosává válik. Megüli az ötlábú lova, kordában tartva annak energiáját.

Az ötlábú táltos a transzcendens funkció szimbóluma, személyiségünknek az a része, amely átváltozásra, minőségi ugrásra képes. Jánosnál a kétszeri átváltozás tanúi lehetünk, hiszen kétszer vállalja az élet-halál kockázatot, kétszer válik meg korábbi énjétől: először gyermeki identitását kell feláldoznia, majd ifjúkori önmagát is odahagyja a sárkány legyőzésével.

A girhes ló átváltozása színaranyszörű paripává, a legbelső lélekrész, az önvaló megszületését szimbolizálja. A ló átváltozását így festi elénk a mese: „Olyan gyönyörűségees aranyszörű paripa lett belőle, hogy a Napra lehetett nézni, de már aztán erre nem.” A legtöbb mesében ezt a mondatot a királykisasszony jelzőjeként használják. Jól szimbolizálja a mese, hogy a hős útja belső út is, saját lelki mélységeihez, saját animájához, a Tündér Ilonák által képviselt érzelmekhez.

*A mese üzenete alapján a *fiú fejlődési útjának első szakasza* az anyához kapcsolódó anyagi, földi, horizontális síkhoz kötődik, egy fekvő nyolcas-hoz hasonló utat bejárva. A második nagy szakaszt, egyben a nagy fordulatot a horizontális dimenzióból a vertikális, szellemi irányba történő átfordulás jelenti, mesénkben a lélekfán felfelé, a lány útját követve.*

A lány lelki fejlődésének első nagy szakasza ebben a mesében is – az apához intenzívebben kapcsolódó érzelem hatására – a vertikális dimenzió irányába halad. Ez a fejlődési út a késő serdülő-, fiatal felnőtt korig tart. Általában a pártalálással következik be a nőknél a 90 fokos fordulat, visszatérés a földi világba, a horizontális dimenzióba.

A magyar világkép térrendező elve az elemzett mesénél is érvényesül. A külső tér, a makrokozmosz analóg a személyiség belső terével, lehetőségeivel. Ez a térrendezés magára a teremtő lélekre vonatkozik. Az égisz erő által szimbolizált tér nem csak kozmikus tér, nem csak élettér, hanem személyiségünk tere is. Ennek a térnek a feltérképezése, bejárása és megismerése egyszerre életfeladat és fejlődési cél. Korunk emberének vissza kell hódítania úgy a külső, mint belső világának elhanyagolt területeit és járhatatlan útjait.

Elődeink világ- és emberképében tükröződött az a kozmikus tér, amely az élet feltételeit teremti a földön. Így valószínű, hogy életérzésüket és önmagukról alkotott képüket is a teljesség érzése ragyogta be, lelki világukat is kitöltötte, amelyből csodás mesék születtek. *A XXI. század embere* köldöknézővé vált, elfelejtette, hogy nem csak a mesékben, hanem a valóságban is a kozmosz világa és a planéták vesznek körül, ebben a térben, ezek által él, és elérkezett az idő, hogy ezt a világot újra felfedezze!

Mesénk üzenete alapján úgy a külső, mint a belső világ felfedezése a nő érzelmein keresztül lehetséges, aki hagyja magát elragadni, elragadtatni. Hősünk a királylány miatt vállalja a próbatételeket, s a lélekfa végigjárá-

sával lép a lelki és szellemi fejlődés útjára. *Korunk királynáinak* elég, ha férfihosei csak a földi, anyagi világban mozognak otthonosan.

A mese vége jelzi, hogy mind az utazás, mind vele együtt a nagy lelki átalakulás, nem a hétköznapi történetekben zajlik, hanem a személyiségen belül megy végbe. János a királynényt a táltos ló segítségével viszi vissza a földi világba, úgy, mintha mindketten álomból ébrednének: „Most hunyjátok be a szemeteket! – mondá a ló. Behunyták. – Most nyissátok ki! Kinyitották. Hát ott vannak az öreg király udvarában.” Ezzel is szimbolizálja a mese, hogy mindaz, ami történt, belső utazás volt. *Ugyanakkor* a szülői házhoz, s a szülőkhöz – immáron egy új minőségben – történő, erőt hozó *viszszatérés* is csak a kiszakadás után, az eltávozást követően lehetséges.

A kétszeri dimenzióváltás, s végül egy magasabb szinten történő „viszszatérés” a földi világba, lényegében a régi, gyermeki Én és identitás halálát és a felnőtt Én és tudat megszületését szimbolizálja.

Több évtizedes pszichoterápiás tapasztalataim alapján azt mondhatom, hogy a mesék számunkra napra kész üzeneteket hordoznak. Olyan lelki történetekre hívják fel a figyelmet, amelyek a hétköznapi életben még alig észrevehetőek, de később problémákhoz vezethetnek.

A hiányos önismerettel és éretlen személyiséggel rendelkező fiatalok széles körét említhetjük, akik érzelmileg még a szülőkhöz kötődnek, jó részt a szülői ház védelme alatt élnek, s így lépnek házasságra, ami aztán kudarcra végződik.

Meglepő lehet számunkra, hogy a mesék világa ősidők óta tisztában volt ezekkel a velünk született lelki törvényszerűségekkel!

Személyiségünk különleges, már a mesékben is tetten érhető fejlődési útjáról *Goethe* gyönyörű verssorai juthatnak eszünkbe: „Halj meg és élj! Érd el ezt, engedd, hogy betöltsön, különben idegen vendég leszel a pusztá földön.”

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Antalfai Márta*: A női lélek útja mondákban és mesékben. Új Mandátum Kiadó. Bp., 2006.
Benedek Katalin: Az égig érő fa. In: A meseszöveg változatai. Didakt Kiadó. Debrecen, 2003.
Berze Nagy János: Égig érő fa. Magyar mitológiai tanulmányok. Főnix Téka 10. Debrecen, 2004.
Bettelheim, Bruno: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Corvina Kiadó. Bp., 2005.
Dieckmann, Hans: Maerchen und Taume als Helfer des Menschen. Verlag Adolf Bonz und Co. Stuttgart, 1968.
Jankovics Marcell: A fa mitológiája. Csokonai Kiadó. Debrecen, 1991.
Jung, Carl Gustav: Mélységeink ösvényein. Analitikus pszichológiai tanulmányok. Gondolat Kiadó. Bp., 1993.
Jung, Carl Gustav: A személyiség fejlődése. Scolar Kiadó. Bp., 2008.
Harding, Esther: Der Weg der Frau. Eine Psychologische Deutung. Rhein-Verlag Zürich, 1943.
Müller, Paul Emanuel: Figyelem és szeretet. Útmutató mesék. Lélektani értelmezések és gyakorlatok. Ursus Libris. Bp., 2005.